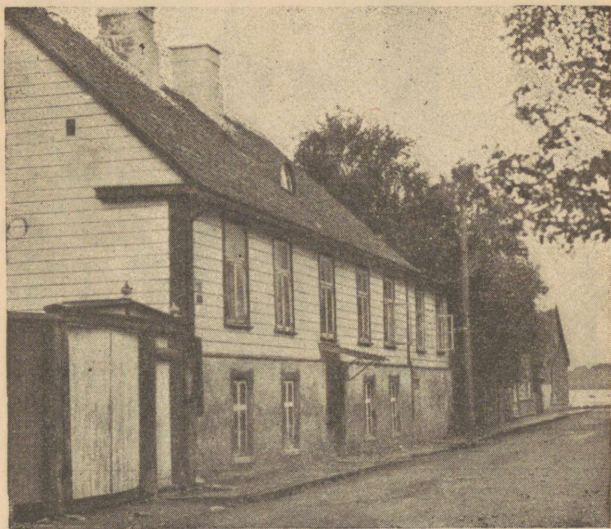

haapsalu baptisti kogudus.

Eben-Eser.

Süüamaani on Jehoowa meid aitanud (1. Sam. 7, 12).

Esimene maja, kus baptistid oma koosolekuid pidasid.

Ajalooline ülewaade

ühes 40. a. juubeli eeskawaga

24. weebruaril 1924 a.

1884–1924

Bibliot.
Universitatis
Tartuensis
(Dorpatensis)
127415

Adam Reinhold Schiewe.

Baptisti koguduse asutaja Eestis.

Neljakümne aasta juubelpäewa eeskawa

24. weebruaril 1924 a. Baptisti palvemajas, haapsalus.

Kell 10—1 e. l.

1) Laul. — Wiisil: Jumal wägew walitseja. (N—182.)

Wennad õed ühel meelel,
Jeesust kiitke lauluga,
Kes meid nelikümmend aastat,
Hoidnud oma armuga:
Kõik nüüd kiites rõõmsad olge,
Tänuga Ta ette tulge.

Jälle ühes Eben-eser,
Ütleme siin rõõmuga,
Siia maani on meid Jssand,
Kannud oma armuga:
Kõik nüüd kiites rõõmsad olge,
Austates Ta ette tulge.

Ühes seltsis mäletame,
Kaskeid elu tormisi,
Kus meid armas Jssand Jeesus,
Kannud läbi armfasti:
Paljud juba lahti neist,
Kiitwad Peastjat wõidu eest.

Sa oh rahwas Kristuses
Rõõmuista end südamest,
Jumal on sind armust aitnud,
Mitab tulewikkus tõest:
Jeesus on me abimees,
Hõiska rõõmsast wõitluses.

2) Terwitus sõna ja palwe. J. Lipstok.

3) Koori laul: Teid teretame jne. W. L. 359.

4) Haapsalu Bapt. koguduse 40 a. tegewuse ülewaade.
J. Mathiesen.

5) Haapsalu Bapt. koguduse esimeste liikmete esitelemine.

6) Baptismi ülewaade Gestic. A. Kaup.

7) Koori laul: „Astad nelikümmend waikes rahus mööda
läind“ jne. W. L. 273.

8) Terwituskirjad ja terwituste andmine.

9) Keelpilli koor: „Oh olgem nüüd kinnitunud wennad ja õed“
jne. H. K. 498.

10) Juubeli jutlus. A. Podin.

11) Koosolek laulab: „Kui me seal Talle järje ees kord seisame“
jne. S. L. 57.

12) Moorsoo Seltsi tegewuse ülewaade. A. Reets.

13) Kristlik kogudus H. tes. walgusel (ettekanne 12 inimese poolt).

14) Koori laul: „Oh püha ristikogudus, kui armas jne.“ S. L. 83.

15) Lõpusõna: J. Koplik.

16) Palwe.

17) Keelpillikoor. (Korjandus.)

18) Lõpulaul: „Oh wõtta mind mu Jumal“ jne. H. K. 277.

Kell 2—5 armastusföömaag ja peale selle awalik koosolek
waba kõne ja lauludega.

August Johansson †.

Esimene jutlustaja ja ²teerajaja Haapsalu koguduses.

Lühikene Haapsalu Baptisti koguduse ajalooline ülevaade.

„Suured on Jehoowa teod; neid nõutakse kõigist, kellel neist hea meel on“ (Paul 111, 2). Minewiku peale waadates rõõmustas Taawet Jumala tööde üle. Miisamuti wiib meid ka Haapsalu bap. kog. ajalugu minevikku, kus võime ütelda: „Suured on Jehoowa teod“.— Laseme nüüd lühidalt endi waimusilmade eest mööda minna mõned leheküljed meie koguduse elust: 1. asustamine ja kasv; 2. tähtsamad sündmused; 3. koguduses töötawad seltsid; 4. puhunud põhja tuuled ja 5. koguduse praegune seis.

1. Koguduse algus ja kasv.

Teadmata on, millal esimesed baptistid oma tööd Gestis algasid. 1864 aastal elas Saaremaal üks maaomõõtja Schwan, kes Jumala sõna kuulutas ja kes ka usklikka olemat ristinud. Ka kellegi Poola baptistide esiwõitleja Alfi abikaasa, eestlane, olemat baptist olnud. 1878 aastal rändas Läänemaal üks piiblimüüja ringi. Temagi oli baptist. Umbes 1870 aastal ärkas Luteruse kirikus Katariina Soop, kes weel praegu elab ja üks esimestest Haapsalu Baptisti koguduse liikmetest on. Piibelt lugeses selgus temale, et kirikust peab wälja astuma, sest selles puudub õige ülewaltjündimise õpetus ja ka usklike ristimine. Need ehk oleksid esimesed walguse tähed enne suuremat walgust.

1874 aastal tulid Rootsist kolm misjonääri meie maale. Nende läbi said suuremad ärkamised Läänemaal oma alguse. Kõlg Jumala sõna järele oli sel ajal suur. Koosolekuid peeti palju. Nii näiteks Haapsalu ligidal, Barali metsas tee risti peal iga õhtul.

Piibelt uurides selgus noortele usklikele peagi, et nad enam kirikus ei wõi ühes teiste patuarmaastajatega laual käia. Nad hakkasid isekeskis leiba murdma. Warsti aga selgus weel, et ristimine, millega neid ristitud, õige ei ole. Hakati seda tõde piibli walgel uurima, ja kes otsib see leiab, ja leitigi. Kõrwalekalduumisi seal juures tuli esiteks ka ette. Ristimise õpe-

Saapõsalu koguduse palvemaja. Esimene baptisti palvemaja Eestis.

tus wõttis maad, nii et 1883 aastal juba umbes 150 inimest ristitud oli. Issand ei ole aga segaste asjade Jumal. Ta kandis ka selle eest hoolt, et ilus ristimise tõde selgena pidi wälja tulema.

Ilmusid waleprohwetid, kes mitmesugusi segadusi sünnitasid ilmutuste ja waleõpetuste läbi. Need segadused wiisid ka ristitute hulgakese veel suuremale Jumala tõdede otsimisele.

Selleks otstarbeks kirjutati wend A. R. Schiewele Peterburi ja paluti teda Haapsalu tulla. Wend jõudis siia 23. weebruaril 1884 aastal ja pidas kohe wend Hõowli majas selgitawaid kõnesi.

Järgmisel päewal, 24. weebruaril, oligi esimene õige ristimine. 13 kraadi külmast ja rahwa wihasst ja ähwardustest hoolimata, kes wäga suurel hulgal oli tulnud ristimist waatama, wõis 14 hingeline ristitute hulk siiski rõõmuga hüüda: „Ilus olid ja tõde, kui wälja tulid!“ Nendest esimestest koguduse liikmetest on praegu ainult kaks elus: wend Jüri Tseisig ja õde Katariina Soop.

Järgmisel päewal said veel 15 inimest ristitud. Sellega oli Haapsalu baptisti kogudusele, ühtlasi ka baptismlile Gestic, alus pandud.

Et kindlamal sammul edasi jõuda, otsustati Peterburi baptisti koguduse jaoskonnaks jääda. Koguduse juhatajateks waliti wennad J. Tseisig ja A. Johansson, esimene koguduse jutlustajaks, teine reisumisjonäriks. Pärast wahetasid wennad ametid isefeskis.

Jutlustaja toetuseks määrati kohe 60 rubla aastas. Peale selle seati sisse koguduse-, waeste- ja misjonikassad. See annab tunnistuse, et rahalise ohwri peale kui Jumala teenistuse peale waadati.

Koosolekuid peeti wend Hõowli majas. Et aga ruumid peagi fitsaks jäid, mindi tööga üle wend Tseisi majasse, kus kaks suuremat tuba tarwitada oli. Koosolekud olid elawad ja palju inimesi sai päästetud. Sama aasta aprilli-kuus oli juba mõnikümmend inimest, kes kogudusse wastuwõtmist ootasid. Sellest kirjutati wend Schiewele, kes 30. aprillil siia sõitis ja Koog-

Haapsalu löguduse palvemaja peale ümberehitamist.

rahul 30 inimest ristis. Samal aastal ristiti Haapsalus veel umbes 200 inimest.

1894 aastal sai kogudus iseseiswaks. Kogudusele on palju õnnistusi ja rõõmu osaks saanud, kuid ka raskusi, ja neid peaaesjalikult mitmesuguste waleõpetajate ja teiste isemeelsete inimeste poolt.

Haapsalu kogudusest on wälja kaswanud kolm iseseiswat kogudust: Sutlepa, Wormsi ja Kärkla.

Kogudust on juhatanud wennad: Tseifig, Johannson, Muggur, Kaups ja Wöhl, ja praegu juhatab teda wend J. Lipstok. Jutlustajate waheagadel on wend Koplik neli korda kogudust juhatanud, enamiste ilma tasuta. 40 aasta jooksul on siin ristitud 650 inimest, kellest suurem jagu juba igaweses õndsuses on.

2. Tähtsamad sündmused.

Õnnistusriffamad aastad olid: 1888, 90, 94, 98, 01, 02, ja 22. 1890 aastal ristiti isegi 50 inimest. Need ajad töid kogudusele palju elu ja rõõmu, sest ka Jeesus ütleb: „Taewas on suur rõõm ühe patuse pärast, kes meelt parandab“. Ka misjoni waimustus kaswas.

26. juunil 1888 oli wend A. Johannsoni ametisse õnnistamine, mida wend A. R. Schiwe toimetas. Sel puhul oli saadikuid tulnud Tallinnast, Pärnust, Hiiumaalt ja Wormsist. „Jumal on seadnud mõningad apostliteks . . . mõningad karjasteks . . .“ (Ew. 4. 11). Nii wõis ka noor kogudus rõõmustada, et ta Jumala sõna järele ametisse seatud karjase saanud.

Raskemate usuliste küsimuste arutamiseks tulid apostlite aegus koguduste saadikud kokku. (Ap. t. 15 p.) Selle rõõmu osaliseks sai ka Haapsalu baptisti kogudus esimesena Gestis. Esimene konwerents peeti Haapsalus 23. juunil 1886 wend Schiwe juhatusel. Saadikuid oli ilmund: Tallinnast 1, Hiiumaalt 10 ja Wormsist 4. Harutuse alla tulid: 1) Misjoni töö edendamise, 2) Lendlehtede laialilaotamine, 3) Rahalised asjad, 4) Koguduse kord. Peale selle anti ka aru tööst kohtade peal. Peale selle on veel peetud mitmed konwerentsid. 1888 aastal isegi faks: 25. weebruaril ja

Wend J. Tseifig Ungru jõe peal jää fiske raiutud ristimise hana juures.

20. juunil. Kõige tähtsam neist oli wist küll Priilaste ja Baptistide ühendamise konverents, mida peeti 2. augustil 1897, kus suurem jagu Priilasi baptisti kogudustega ühinesid nende seas ka naabrikogudus Ridala. Jeesus palus: „Et nemad kõik üks oleksid“. Soowitaw oleks, et sarnane konverents peagi jälle Haapsalus peetud saaks, mis prii- ja baptisti kogudused ühendaks kes praegusel ajal lahus on. Kõik nimetatud konverentsid on ka kogudusele õnnistuseks olnud.

Palju raskusi sünnitas ruumi puudus. Koosolekuid peeti eraorterites. Paljude palwete ja arupidamiste järele jõuti 1886 aastal nii kaugemale, et palwemaja ehitus ette wõeti. Mineline puudus andis ennast terawalt tunda, aga kus häda kõige suurem, seal abi kõige lähemal. Mii pööris Jumal w. Teere südame, kes pea omal frundil ja omal fulul palwemaja üles ehitas, mille kogudus talle mõne aasta jooksul wälja maksis. See annab ilusa tunnistuse koguduse ohwrimeelsusest tol ajal.

Suur oli koguduse rõõm, kui ta wõis uude suuremasse ruumi asuda.

Jumala õnnistused käisid kogudusega kaasas. Peagi andis ruumi puudus ennast jälle tunda. 1909 aastal juurendati palwemaja tuntawalt, millele 1918 a. weel kõrwal ruum juure ehitati, mis tarbekorral palwemajale 100 inimese ruumi annab.

3. Koguduses töötawad feldid.

„Sa pead oma laste ja oma laste lastele jutustama, mis mina olen teinud“.

(2. Moos. 10, 2.)

Selle jumaliku käsu kirjutas ka püha Waim warakult ärksamate koguduse liikmetele südamesse. Aastal 1887 ajutas Dr. Bædiker Haapsalu baptisti koguduses esimese pühapäewakooli, mis on ka esimene baptisti p. p. kool Eestis. Iseäralise agaruse ja hoolega on selles koolis töötanud w. A. Johannson ja õde M. Saarnok. Selle pühapäewakooli läbi tulid juba esimeste aastate sees mitmed Issanda juure, kellest mit-

Õismesed piiblisikult ristitud wennad ja õed Haapsalus.

med weel praegu elus on ja juhtiwatel kohtadel, teiste seas ka meie Ühenduse sekretäär, w. W. Korjus.

„Laulge Jehoowa auks uus laul, ja tema kiitust wagade koguduses“ Paul 149, 1.

Wagade koguduses tõusis ka tung Jssandat lauluga kiita. Wend A. Tetermanni agaral tegewusel asutati warsti laulukoor. Et usklikkude seas wähe lauljaid leidus, wõeti neid ka uskmatade seast. Jumal õnnistas aga seda ettewõttet nii, et uskmataid lauljad peagi usklikuks said.

„ . . . need seisid klaasmere ääres ja Jumala kandleid olid nende käes“ Jlm. 15, 2.

Muusika on Jumala and, mis ilma ilustab ja mille wastu isegi kõige kurjemgi ei tõuka. Sellekohase annetega inimestest asutati 1903 a. koguduses keelpilli koor.

Rimetatud koor on koguduse koosolekuid ilustanud, palju ringreisusi teinud, mille järeldukel ka siin ja seal keelpilli koorid on asutatud.

1902 a. asutati Haapsalu bapt. koguduses noortemeeste selts, mis aga kahjuks mõnesarnastel põhjustel kawa ei töötanud. Uue tõuke ja algatuse sai noorsoo töö 1918 a. w. A. Viemohi tegewusel. Wiimane toonitas ikka, et Noorsoo selts on kui paat suures laewas, mis uppujatele läheneb, kuhu suur laew hästi ligi ei pääse. 5 aasta jooksul on A. S. püüdnud päikesepaistet, soojust ja walgust laiali laotada, mitmesuguseid koosolekuid pidada noortele ja wanadele, lapsi ja noori Jssanda juure juhtida, see on tema armsam töö olnud.

4. Koguduses puhunud põhja tuuled.

Ei wõi olla, et pahandused hoopis tulemata jääwad. Mii ka siin. Jseärانىs esimestel aegadel tungisid sisse mitmesugused waleõpetused, mis kogudusele palju kahju sünnitasid. Siiski leidus mehi, kes Jumala sõna kui kompassi udusel merel tarwitada oskasid ja koguduse laewa segadusest wälja juhtisid.

Raskeid sisemisi wapustusi kannatas aga kogudus siis, kui lahkmeele põhja tuuled puhusid.

J. Lipstok.

Praegune Haapsalu baptisti koguduse jutlustaja.

Siiski on Issanda wägew käsi ka nendest aegadest läbi aitanud.

Roguduse asutamise aegas ja enne seda on üksikud wennad wäga palju kannatada saanud, mitu korda wangis istunud, ahelaid kannud, nälga, jänna ja külma kannatanud. Ilmasõja ajal olid isegi koosolekud keelatud, palvemaja ukseid olid finni pitseeritud. Kartliku südamega peeti siis salaja koosolekuid erakorterites, ilma lauluta. Ka needki põhja tuuled olid kõrgema poolt määratud, millele järgnesid pehmed lõuna tuuled.

5. Roguduse praegune seisuford.

1923 a. peale seda, kui w. Möhl ennaft kog. teenistusest lahti ütles, täitis jutlustaja kohust w. Koplif. 16. detsembril 1923 a. wõis kogudus pidulikult w. J. Lipstoki kui oma jutlustajat terwitada. Roguduse liikmete arv on praegu 142. Töötaw laulu ja mängu koorid, noorsoo selts ja pühapäewakool. Ka õed aitawad teostawalt kaasa koguduse kasuks näputöö õhtuid toime pannes. Tundub, kui hakaksid jälle pehmemad tuuled puhuma.

Haapsalu baptisti koguduse algus on ühtlasi ka baptismi algus Eestis. Praegu kuulub Eesti baptisti ühendusesse umbes: 40 kogudust 5000 liikmega, 19 noorsoo seltsi 700 liikmega ja 50 pühapäewakooli 2500 lapsega.

„Suured on Jehowa teod, neid nõutakse kõrgelt, kellel neist hea meel on“.

Ex bibl. 811 Dora.

105416

i 4793475x

K.Ü. „Külwaja“ trükk, Keilas.